

СЕЉАК.

ЛИСТ ЗА ПОЉЕ, КУЋУ И БАШТУ.

Издаје и уређује: Ђорђе Радић.

Излази сваког 5-ог, 15-ог и 25-ог дана у месецу. — Цена му је: годишње 4 фор.,
полгодишње 2 фор., а на три месеца 1 фор. а. вред.

Позив на предплату.

Будући са овим бројем већој части наши предплатника време предплати излази, то ји учтиво умољавамо, да предплату што пре понове. Уједно сваког нашег предплатника умољавамо, да нам при обнављању предплате јави: који му бројеви фале, да му можемо за времена послати.

Предплата је:

од Јулија до конца Септембра 1. фр., а. вр. а

од Јулија до конца године 2 фр. а. вр.

Нове предплатнике моћи ћемо са подпуним бројевима служити.
У Новом Саду 25. Јунија 1862.

Уредништво „Сељака.“

Које је место најбоље за кошнице?

Прво и прво, што се при кованцилуку у обзир узети има, то је: да за стан кошница, сходно место изабрати треба. За стан кошница треба пријатну какву, мало на висини лежећу, башту, с' лепим изгледом изабрати. Кад су већ од природе на то одређелене пчеле, да нам биљем и цвећем хасне, морамо им дакле тако место изабрати, гди ће обојег у пуној мери бити; само у околини кованцилука несме широке реке ни велики језера ни бара бити. Кад се пчеле пуне меда са ливада кући враћају, и кад је у то доба ветар, догоди се више пута, да ји ветар свали на земљу, гди неко време леже, ал се после опет подигну, и својој кући оду; ал ако ово пр ек воде бива, онда ји нестане; ал опет треба наблизу воде чисте да има, која јим је за њиов посао нужна.

Кованцилук мора од путова и друмова удаљен бити, јер ји зврјање кола узнемирава; гди је год могуће, треба јаме од куд излећу, истоку, или на подне окренути, да им горњак ветар и западне по-

ладне кише недосађују и управо нешкоде. Ако су кошнице на врло топлим месту постављене, ваља ји покрити, да се неби од велике препеке у кошницама восак истопио и мед изцурио; јер исто тако, као што им велика зима шкоди, шкоди им и велика врућина.

Место, на ком је кошница постављена треба да је суво. Особито вољу пчеле зелену траву, близу кошница, јер им ова пријатну ладовину лети прави, ал се и то пазити мора, да трава никад велика не нарасте, јер се особито после кише из велике траве с великом муком извући могу, кад у њу падну. Сува околина им опет у толико шкоди, што се за време суше пра направи, и на њиова у јутру росом навлажена крила падне, које ји у летењу задржава.

Влажно место учини то, да кошнице плесниве, мед воден бива а и здрављу је пчелама шкодљиво.

Тако им исто и дим шкоди; зато никад неваља кованцилук близу кречане, циглане и т. д. имати.

Исто се ово и на она места односити може, која су ветру изложена; зато треба да су кованцилуци са горњака (северне стране) кућом, зидом или гранатим дрвима заклоњени, од ладни ветрова.

(Stamm.)

О држању буради.

Неколико мигова маре.

Бурад, из који си вино продао, ако је вино слабље било, одма испери, и сумпором закади, тврдо затвори и остави, само не на врло влажном месту. Сумпоров кад сачува буре од плесња. Акол' је јако и чисто вино у њему било, нетреба ни испирати, ни закађивати, већ само затворити и оставити.

У нову бурад неваља ни ново вино метати неким старо, јер га одма поквари. Нову бурад ваља једаред два кључалом водом запарити и онда чистом бунарском водом налити, пак за 10 до 14 дана више реда ту воду мењати, док год сасвим чиста из бурета непође.

Још га пре, нег што вино у њега наливати пођеш, испери ракијом ил шпиритом, и шпирит запали, да у бурету горе, а међу тим наливај лошијег вина, и остави 10 до 14 дана да винску дуву увати, онда опет одточи вино, буре испери и мало сумпором закади, а врањ и чеп чистим платном замотај и добро затвори. Тако се спрема ново буре за вино.

Плесниво буре излечићеш овако: успи у њега негашена креча, узев на сваки аков као песница велику грудву, и нали само толико воде, колико је за угашење тог креча таман догољно, и док се креч

у бурету загашује, ваљај буре. После једног сата учини то исто још једаред, и онда буре чистом водом више пута изпери.

Смрдљиво буре на брзу руку излечићеш овако: успи у њега по фунте витриола (rauchende Schwefelsäure у матријалиста) затвори и добро изваљај, после ладном водом више пута изпери.

Средство против мишева и пацова.

Ми смо у броју 1. средство против мишева навели, и то да је катран. Између остали који су се овим средством помогли, навели смо једног у броју 7. из Београда, који нам је писмено јавио, да је своје немиле госте катраном из куће изтерао. Ми се јошт више радујемо тому, да смо на јефтино и поуздано средство наишли. Сад пак оћемо да препоручимо средство једно, које је један искусни лекар у књизи својој навео за пацове и мишове. Познавајући Вилда као искусног човека, можемо се на ово средство ослонити. Он вели:

„Опасном сараџицом нетреба да се у овом случају служимо, ако нисмо подпуно уверени, да нећемо из непазљивости, или тим, да неће пацови и мишеви поједено опет повратити, штету нанети. Као отров против ови животиња гди је мања опасност за човека, ова је смеша као најбоља:

4 лота истучени вранини очију.

1 лот истучене чемерике.

4 лота брашна и

2 лота шећери.

Ово све треба с' млеком тврдо замесити. Ова се смеша после на четир тала по папиру разшири, и близу јаме мете. Добро је, ако неколико дана пре, него што ћемо ову смешу метути, пацове при-мамо и преваримо са смешом од брашна, шећера и млека, како би се пређе на праву смешу преварили.

Начин, како у Енглеској дрва од гусеница чувају, и како тим начином, дрвету бољу снагу за плодносије даду.

По гдикојим предјелима у нашој отачбини окрече дрво са кречом, да од гусеница сачувају, ово истина ползује, ал је сљедећи начин, који се од неког времена у Енглеској употребљава, много бољи и користнији. Они раде овако: скувају у води осушену кору

и лишће од ора. Кад се ово на гушће мало скува, успе се у то вариво мало мокраће, али та мокраћа несме од три дана старија бити. Ово мора сад 24 сата гдигод на миру стојати, после тог времена се кроз редко платно процеди, и мало обична, угашена креча, к томе дода. Кад смо ово учинили, морамо светле чађи из оцака скинути, у врућој води растопити, вришке волове жучи са мало истученог жутог сумпора с' чађом помешати, и ову смешу са првом добро измешати.

Кад дакле лишће с' воћака о падне, треба с' овим добро дрва од оздо па до највише гранчице са четком једном добро намазати, пак си од гусеница сигуран, да ји нећеш имати. С' кречом се само, већ из своји чаурица изишавше гусенице тамане, ал ова смеша угуши и јаја она, која су гусенице под кору оставиле, и која би се на пролеће излегла.

Овом смешом ниси само воћку од гусеница осигурао, него је чисто на ново помладиш, и здравије, веће и вкусније ћеш плодове са ње збирати.

Имамоли ми какву ползу од Јежа?

(Igel, Erinaceus europaeus.)

Кад овако запитамо, каквог искусног економа, неможе нам други одговор дати, него: имамо! Ко противно мисли, нема право; јер нам јеж зацело у економији ползује. Јеж исто тако црве по башти тамани као и кртина, о којој смо у броју 6. говорили; дакле, кад нам наше баштенске и кућевне непријатеље тамани, морамо му благодарни бити.

Ја сам од једног, токорс искусног, учитеља чуо, гди каже, да је он јежа имао, и да му је давао мртве и живе мишчеве, пак да није ни једне ни друге јести хтео.

Ова, и друга јошт неправедна мјења о јежу, дала су ми повода, да опишем начин живота његовог.

Кад јежа уватимо, морамо пазљиво с' њиме обходити, јер је он врло њежног живота. Врло тешко заборави он на слободни свој живот, зато га несмемо одма, чим смо га уватили, у узко како место или кавез затворити, јер ће мо га сутра дан тамо пола мртвог, а за који дан сасвим мртвог наћи. Ово је тако исто, као кад матору птицу уватимо, пак је одма у узки и мали кавез затворимо, мора мањкати! Јеж, кад је у узко место затворен, дотле гребе на све стране, док немалакше, пак онда обамре, а обично, док сасвим не мањка. Ми треба њега најпре у шталу или комору да метемо, гди ће он места

доста имати, пак му морамо сламе или сена донети, гди ће се он преко дана завући и сакрити моћи. Читава је забава њега у башти каквој гледати, која је зидом обграђена. Жеж се тако ту препитоми, да на позив човеку дође и рану из руку човечији једе. Он у башти ником не смета, квара не прави, а жабе, мишеве, гуштере, црве, пак и саме змије и пацове тамани. Жеж јошт и од буба; голи, сваком баштовану немили, и квара чинећи пужева; кокица (Maikereg;) мува, шпански мушица, паукова и т. д. живи, дакле све оне животиње тамани, које су нами на штету и које су нам несносне.

Он ноћу по башти тумара и ране тражи, баш онда кад црви, гусенице и т. д. највећма по земљи нашој уживају.

Жеж неједе само мишеве, него као што горе рекосмо и пацове. Кад сам му ја једаред једног мртвог пацова бацио, а он мислећи да је жив, скочи брзо на њега, и с' највећим апетитом га је прождеро. Он истина неможе брзо да иде нити да трчи, ал он се дошуња лагано мишу или пацову, пак кад је доспо близо једног или другог, онда направи мали скок, и пчепе.

Салате, жуте репе и т. д. покушавао сам, и давао му јести, ал ни погледао није! а то сам зато чинио, јер сам чуо, да по башти квара прави и да салату једе и друго зеље, ал ја сам се уверио да то није истина. Јасам њега гладног дуже времена држао, и онда му зеље бацио, пак и онда није јести хтео, ал кад сам му леба дао, а он је јео, дакле сам се и у том случају, и у јошт више други случајева уверио, да жеж зеље неједе, и због тога у башти опасан ни на штету није, него је на велику ползу.

Његов је највећи непријатељ човек, а то само из суровости и незнања. После човека му је највећи непријатељ совуљага (сова, Uhu.)

Јежа нико нетреба да убије, него треба да га у комору гди мишева и пацова има затвори, ако се мисли ови немили гостију опростити, или га у башту пустити, да црве и друге шкодљиве животиње тамани.

Економско заведеније Колчавка код Прага. — г.

Разговор о путовима.

(Из Баната).

П. На који би начин могли ми наше путове и друмове у добром стању задржати? Јер наши путова да сваког Бог сачува!

О. У оним предјелима гди је песак чврст и који се после кише невата за точкове, ту нетреба много трошка, да добар пут направимо; ал богме гди је песак мекан, пак се после кише за точкове вата, а у суши усеца точак по читаву стопу у њега, ту се морамо са већим трошком преправити, ако желимо до доброг пута доћи.

П. Како би се могли путови са најмањим трошком подићи?

О. С' малим трошком морали би овако путове правити: ширина би морала бити, да двоја кола без бриге једна другима сврнути могу: тај пут ваља да је у среди бар $1\frac{1}{2}$ стопу висок, пак од средине да се крајевима снижава, а поред крајева дуж пута морали би јарчићи бити, да би се вода са пута у јарчиће сливати могла, да неби на путу блата било и да се неби провале правиле. Ако би се после какве велике кише провале направиле, морали би ји таки испунити, и то одма после прве кише, и недочекати да друга падне, јер је таки трипут горе опраљати. Морали би и неколико пута, дрљачом дуж пута прећи, да га изравнамо и увек колико је могуће равнот одржимо.

П. Али то свеједнако опраљање, опет би нас у велики трошак увукло?

О. Одржавње и свеједнако опраљање као што диваниш истина да много кошта, али наша марва пати на штету нашу много више, кад по хрђавим путу путовати морамо! Та море помисли, да те сваки товар душло кошта, кад неможем онолико натоварити, због хрђавог пута, колико би на добром путу натоварити могао, прорачуни! пак ћеш наћи, да ће те за неко време дангуба више коштати, него кад би добар пут имао и за њега сваке године по нешто платијо и радијо. Та некошта тебе самог тај цео трошак, сваки у селу треба и мора подпомагати, а знаш како веле: крајцара по крајцару, пак се дође до воринте!

П. Дал би ми могли и са песком наше путове поправити?

О. Ако су ваши путови такови, да се при мокром времену за точак вата, а немате нигди близу ни камена ни шљунка, а имате песка, онда би морали песка донети и путем посути, пак би се тај песак са вашом лепкастом земљом помешао, и неби се више за точкове ватало. Ако су оваки путови и иначе добро направљени, у среди повиши и на страни са јарчићима, пак кад би сваке године по који пут песка донели онда би за цело увек добре путове имали.

П. Богати, исплатили се трошак за овакове путове?

О. Као што се попраљане на обичном тврдом и добром путу исплати, тако се исто, и јошт много боље исплати опраљање на меканом путу, гди се после кише тако прокопа, да ни са празним колма није човек у стању ићи, или гди точкови у мекан песак по читаву стопу усецају.

П. А дали нам добри путови, и друге какве ползе доносе?

О. Поред тога што нашу марву по добрим путовима немучимо, што много даље за дан отићи можемо, што више урадити можемо, добијамо јошт и то, да трговци и кирицијаша радо по добром путу сами у наше село долазе и раву купују, место да би ми морали по

рђавом путу кође мучити, троковима се излагати, и на далеко наше производе на вашаре носити да продамо.

П. А какви су нам жалосни наши путови?

О. Наши путови? наши путови нису никакви! они су тако на прањени да се поред јарчића, коју си обично поред путова, неслива вода у њи, него на сред пута, они су у среди угнути у место да су узвишени, пак да се од средине јарићима нагибају.

Коме власт у рукама стоји нека гледе, да путове поправе, ако желе бољу трговину са својим производима отворити, пак би свако село онда и више новаца имало, богатије и живље било.

Сељак кад у варош оде и н. пр. 2 мерова ране прода, а он полак попије; док је калдрму, скелу и т. д. платио, мало соли купио таман четврти тал само кући однесе; а кад би он то у свом селу продати могао, неби кође у варош морио, него би ји код куће на друго шта, употребити могао, а што је најславније, остао би му новац сав у кући, јер и ако би у бирц отишао, жена је ту, пак би га кући довукла.

Зато су нам све путови крви, дакле ји треба опраљати!

К. Земљемер.

СИТНИЦЕ.

* Да живину пре нагојиш: дице и живо измути, пак с' меком рани са прекрупљеним, ил на 24 сата четкицом у ту смесу умачући окваре пре у млакој води натопљеним кокуртари, изаћи ће сјајни, као да су нови.

* Да стакла тврдо зачепиш: метни на рупу врагоца ил капак ал такав, што рупу сасвим затвара, заради чега мора рупа и капак на рубу косо изсечени бити. Или: где много угља има, по једна корпа у проход бачена, сав смрад уталожити. Исто то учини и ситно стучен гипс, где га има. Или: растопи 2 ил 3 фунте галице у 6 до 8 ока вреле воде и саспи у проход, и то сав смрад на дуже време убије; ал и обична земља унутра бацана, где то поднети може смрад уталожити. Све горепоменуте ствари наокаљана места добро утри, остаће чисте то блато најсважнијим ђубретом ста као ново; или: смешај у 5½ за њиве и баште, више вредно него лоти белавцета 2 лота хлоркречне во-

* Да златне оквире (рамове) очистиш: умочи кришку црног тра бацана, где то поднети може смрад лука у јаки шпиритус, и сва мувама уталожити. Све горепоменуте ствари наокаљана места добро утри, остаће чисте то блато најсважнијим ђубретом ста као ново; или: смешај у 5½ за њиве и баште, више вредно него лоти белавцета 2 лота хлоркречне во-

РАЗЛИЧНЕ НОВОСТИ.

* * * „Gospodarski List“ доноси оглас, којим се сви чланови господарскога друштва у седницу позивају, која ће се 10. Јулија (28 Јинија) у св. Јвану држати. Предмети, о којима ће ду се у тој седници саветовати биће ови:

1.) Напредак коњарства; обширно ће се о њему саветовати на темељу одписа слав. управљајућега одбора хрват. слав. господарског друштва.

2.) Каква мјена усева је за њиову околину најудеснија? Која се врста жита најбоље плаћа?

3.) Шта се примјетило код природе летошњег ливадног смока, и како ће економи нужду ливадног смока надокнадити?

4.) Како се могу ливаде побољшати, особито јамасте, и увести мјенично ливадарство? Којим би начином могли највише смока са ливада скинути?

5.) Јели необходимо нужна ливада сељаку? Можели без ње бити и с' каквим успјехом?

6.) Којим начином би се могло знање економије међу младежи и паорима разпространити? Којим средствима се може ратар изобразити и поучити у земљедјеиству? Шта је узрок, да врло мало ратара учествују код савјетовања подружничких, те ови тако мало раде?

7.) Која је врста чокота најбоља и најродовитија у њиовој околини? Шта искусише виноградари код резидбе Noibrenk-ове?

8.) Би-ли господарска св. Иванска подружница устројила настојеће јесени изложбу плодова посебице, или је држала заједно са сл. господ. подружницом крижевачком у Крижевцу.

9.) Који је узрок, да баш у околини св. Иванској сваке зиме и лета напада бесноћа и добро рањене псе, који велики стра и несрећу проузрокују, и како би се то предупредити могло?

С' овим, од г. г. Ј. Шавора председника и Дра. Страшимира тајника подписаним огласом, позивају се господа чланови, да изволе по могућству и вештини својој бар по које питање писмено рјешити.

Благо нашој браћи Хрватима, бар се имају гди о својој нужди посовјетовати! а гди, и на који начин би се могли ми о нашим нуждама запитати? До данас на жалост немамо таковог заведенија у нашој отачбини, а могли би лако имати, кад би се наши паметнији, искуснији и имућнији економии а то заузели! Време би било, да и ми у који корак напред ступимо, и да поправимо наше забатаљено земљедјелство!

Јавни писмоноша.

Честном г. Ст. Г. пароху и г. Конст. Ст. П. бележнику у Аду. Господин учитељ није нам до данас послао за другу четврт новце; бројеве од друге четврт ће мо вам послати.

Г. Б. В. у Суботицу. Употреби ће мо, ал нам пошљи оне фигуре мало разговетније. Г. Борђу Живковом у Бечеј. Посла ће мо вам онај број што вам фали, само док се прештампа.

Г. В. Ч. у К. И нама није мајка језик припредала кад нас је родила, умемо и ми рећи. Немојте онако на нас неправедно насртати, кад није код нас кривица.

Г. Ж. Ст. у С. Одговори ће мо вам писмено.

Г. В. П. у О. Напишите друго, пак ону силну теорију изоставите, пак само практично изведите.